

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพนักงานกวาดถนน จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานกวาดถนนของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 181 คน ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .91 ทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับพนักงานกวาดถนนในเทศบาล จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 15 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งในส่วน of ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมเท่ากับ .99 ส่วนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพรายด้านอยู่ในระดับที่ยอมรับ (.95-1)

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.80 มีการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยทั่วไปอยู่ในระดับดี ขณะที่อีกร้อยละ 32.40 ของกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพจากการทำงานเป็นดังนี้

อาการไม่สุขสบายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านกายภาพ คือ แสงแดดและเสียงดัง อาการสำคัญที่พบคือ อาการแสบตา ระคายเคืองตา (ร้อยละ 41.99) อาการปวดแสบผิวหนัง ผิวหนังแดงไหม้ (ร้อยละ 18.78) อาการหูอื้อ มีเสียงดังในหู (ร้อยละ 24.86) และการได้ยีนผิดปกติ (ร้อยละ 14.36)

อาการไม่สุขสบายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านเคมี คือ ไอเสียนอนคันและฝุ่นละออง อาการสำคัญที่พบคือ อาการปวดศีรษะ (ร้อยละ 51.93) แน่นจมูก

น้ำมูกไหล (ร้อยละ 28.73) ไอมีเสมหะ (ร้อยละ 28.73) อ่อนเพลียผิดปกติ (ร้อยละ 24.31) และ หายใจเหนื่อยหอบ (ร้อยละ 19.89)

อาการไม่สุขสบายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านชีวภาพ คือ เชื้อโรคในขยะและละอองของเชื้อโรคในขยะที่ฟุ้งกระจายในอากาศ อาการสำคัญที่พบคือ ผื่น ผิวหนัง ระบายท้อง (ร้อยละ 22.10) ท้องเสีย (ร้อยละ 14.36) และอาการระบายท้องทางเดินหายใจ (ร้อยละ 21.55)

อาการไม่สุขสบายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านจิตสังคมและความปลอดภัยในการทำงาน คือ การทำงานยามวิกาล การสัมผัสขยะด้วยมือเปล่า และการทำงานริมถนน อาการสำคัญที่พบคือ ความเครียดจากการทำงาน (ร้อยละ 24.86) อุบัติเหตุจากขยะบาด/ทิ่มแทง (ร้อยละ 18.23) และอุบัติเหตุจากรถเฉี่ยว (ร้อยละ 8.84)

อาการไม่สุขสบายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านการยศาสตร์ คือ ท่าทางการทำงานที่ซ้ำๆ อาการสำคัญที่พบคือ อาการปวด เมื่อย ล้า ในระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ (ร้อยละ 79.00)

สำหรับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.95 มีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมในระดับปานกลาง และพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในแต่ละด้าน คือ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ด้านการจัดการความเครียด และด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (ร้อยละ 45-77) เฉพาะพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพด้านการหลีกเลี่ยงสารเสพติดพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.12 มีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพในระดับสูง

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาระยะสั้น (cross-sectional descriptive study) ข้อมูลการเจ็บป่วยได้จากการรับรู้และการให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้อมูลด้านอัตนัย อาจมีความคลาดเคลื่อนได้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้มีการตรวจสอบซ้ำด้วยวิธีการประเมินการเจ็บป่วยทางปรนัย การประยุกต์รูปแบบการศึกษาติดตามไปข้างหน้า (prospective study) อาจช่วยลดความคลาดเคลื่อนดังกล่าว เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพมีความถูกต้อง แม่นยำกว่ารูปแบบการศึกษาที่วัดเพียงครั้งเดียว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยของกลุ่มอย่าง พบอาการปวด เมื่อย ล้า ในระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 79.00) มีอาการแสบตา ระคายเคืองตา (ร้อยละ 41.99) และมีอาการหูอื้อ มีเสียงดังในหู (ร้อยละ 24.86) อาการเหล่านี้มีความเป็นไปได้สูงว่าอาจเกี่ยวข้องกับสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพจากการทำงาน และพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ พบกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.95 มีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมในระดับปานกลาง และอีกร้อยละ 45-77 มีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพรายด้าน คือ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ด้านการจัดการกับความเครียดและด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับปานกลาง ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการตัดสินใจสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดบริการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานแก่พนักงานกวาดถนน ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการจัดบริการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วย ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการเฝ้าระวังสุขภาพอย่างเป็นระบบ เพื่อให้พนักงานกวาดถนนได้รับการประเมินสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ดังในประเด็นความเจ็บป่วยทางด้าน โครงร่างและกล้ามเนื้อ หรืออาการแสบตา ระคายเคืองตา หรือหูอื้อ มีเสียงดังในหู ควรมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุแท้จริงที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ปัจจัยอันตรายจากกระบวนการทำงาน (job hazard analysis) เพื่อให้การแก้ไขปัญหาตรงตามสาเหตุ และในการประเมินสุขภาพของพนักงานกวาดถนน ควรทำการประเมินสุขภาพตามความเสี่ยง (health risk appraisal) เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาด้านสุขภาพตามการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพในสภาพแวดล้อมการทำงาน ค้นพบพนักงานที่มีปัญหาสุขภาพในระยะเริ่มแรกและช่วยป้องกันไม่ให้เกิดอาการเจ็บป่วยในระดับที่รุนแรง

2. ด้านการจัดบริการพยาบาลอาชีวอนามัย ข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วย รวมทั้งพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม สำหรับจัดบริการแก่พนักงานกวาดถนน ดังนี้

2.1 การจัดการบริการคลินิกสุขภาพแก่พนักงานกวาดถนน โดยเฉพาะการจัดการรายกรณี (case management) สำหรับความเจ็บป่วยทางด้านระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ หรือการ

บาดเจ็บจากอุบัติเหตุขณะทำงาน เพื่อให้พนักงานกวาดถนนได้รับบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน

2.2 การจัดรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำงาน รวมทั้งการให้ความรู้หรือการฝึกอบรมแก่พนักงานกวาดถนน เพื่อสร้างความตระหนักความรับผิดชอบต่อสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันหรือลดภาวะเสี่ยงจากสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจากการทำงาน

2.3 การจัดระบบเฝ้าระวังและติดตามพนักงานที่มีอาการเจ็บป่วย เพื่อป้องกันการเกิดอาการเจ็บป่วยในระดับที่รุนแรงมากขึ้น สามารถให้การช่วยเหลือได้ทันท่วงที และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเปรียบเทียบภาวะสุขภาพในปีต่อไป

2.4 การจัดบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่พนักงานกวาดถนนในลักษณะโครงการ เช่น การจัดโครงการออกกำลังกายในสถานที่ทำงาน โครงการสร้างเสริมความปลอดภัยในการทำงานด้วยการใช้และดูแลรักษาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงาน โดยเน้นสุขอนามัยส่วนบุคคลและการไม่สัมผัสสัชยะด้วยมือเปล่าเป็นสำคัญ หรือโครงการโภชนาการสำหรับสุขภาพที่ดีของพนักงานกวาดถนน เป็นต้น

3. ด้านการบริหารจัดการ ข้อค้นพบทั้งในส่วนของภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ สามารถใช้เป็นแนวทางในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเทศบาลนครหาดใหญ่ ดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดนโยบายหรือระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ปลอดภัย ดังเช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในพนักงานกวาดถนน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า แสงแดดและเสียงดังจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นสิ่งคุกคามต่อสุขภาพที่อาจส่งผลให้เกิดภาวะเจ็บป่วยจากการทำงาน ร่วมกับพนักงานกวาดถนนยังมีการใช้อุปกรณ์อันตรายส่วนบุคคลในระดับต่ำหรือปานกลาง หน่วยงานรัฐฯ อาจต้องพิจารณารับผิดชอบต่อสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลแก่พนักงานกวาดถนน เช่น หมวกปีกกว้าง แวนกันแดด และปลี๊กอุดหู เพื่อเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัย

3.2 การกำหนดมาตรการส่งเสริมการตรวจสุขภาพประจำปีและการรับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก ตามนโยบายที่เทศบาลนครหาดใหญ่กำหนด รวมถึงการกำหนดให้มีการตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงในการทำงานกวาดถนน ได้แก่ การตรวจสมรรถภาพปอด สมรรถภาพการได้ยินและสมรรถภาพการมองเห็น ตามความจำเป็นของการสัมผัสปัจจัยคุกคามต่อสุขภาพในการ

ทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2547 ที่กำหนดให้พนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงได้รับการตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงการทำงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาในประเด็นการประเมินปัจจัยด้านการยศาสตร์และอาการปวด เมื่อล้าในระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อที่เป็นปัญหาสำคัญในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในองค์ประกอบของปัจจัยด้านการยศาสตร์ในพนักงานกวาดถนน ที่อาจก่อให้เกิดอาการในระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ นำไปสู่การแก้ไขปัญหที่ตรงประเด็นตามสาเหตุการเกิดอาการเจ็บปวดดังกล่าว

2. ควรมีการศึกษาติดตามไปข้างหน้า (prospective study) ในช่วงระยะเวลาภายใน 1-2 ปีในขั้นต้น เพื่อศึกษาติดตามความเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพพนักงานกวาดถนนในแต่ละกะ โดยแยกตามการสัมผัสความเสี่ยง เช่น การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานประจำเฉพาะในกะเช้าที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านกายภาพ คือ แสงแดดและเสียงดังจากสภาพแวดล้อมการทำงาน และด้านเคมี คือ ไอเสียยานยนต์และฝุ่นละออง หรือกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในกะบ่ายและกะดึกที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านจิตสังคมและความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนระหว่างการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพจากการทำงานกับความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น

3. ควรมีการศึกษาติดตามไปข้างหน้า (prospective study) ในลักษณะของการเฝ้าระวังสุขภาพ โดยขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มของความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวข้องกับการทำงาน ที่สามารถเป็นตัวแทนของพนักงานกวาดถนนในจังหวัดสงขลาได้

4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมการใช้/ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่การวางแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ